

בכורה

השמש כבר השיג את חצי הרקיע, יוקד הוא בשמי המדבר. נער יושב ליד הבאר, מנסה לחסות בצל המועט שחוליית הבאר מטילה, כמעט כדי להתגרות בו. אך ישמעאל - נוח לו, הוא אוהב את המדבר, אוהב את הגבעות והואדיות המתפרסים לכל עבר עד שמשתלבים הם בעננים שמעל האופק. ליבו מתמלא ברוגע כשהוא מביט על הנוף הזה שהוא בשבילו בית. הוא איננו איש של אוהל אחד, פתוח ככל שיהיה. לנפשו הצעירה קוראים המרחבים. פעם זה היה אחרת...

אבן שפוגעת משמאל לראשו, מוציאה אותו מהתבוננותו. תוך שנייה הוא כבר עומד מצידה השני של החוליה. חלוק נחל מוכן בקלעו. הוא מחייך לעצמו - "קטנצ'יק, שוב פיספסת". ואז הוא מזהה קצה סנדל שבולט מאחורי אבן ומשגר את האבן לעברו.

יצחק קופץ החוצה לאחר הפגיעה, מאוכזב משהו מכך ששוב לא הצליח, אבל, הוא חושב לעצמו, ישמעאל תמיד היה יותר טוב בזה, מה גם שהוא הרבה יותר גדול.

שני הנערים ניגשים אחד לשני ומתחבקים, מנשקים איש את רעהו על לחיו והולכים לצוד קצת צל.

"מה שלום אבא?" - שואל ישמעאל. כל פעם שהוא מסתכל על אחיו הוא נזכר באבא. הם כל כך דומים! בטח אבא היה נראה ממש ככה כשהיה בן תשע - הוא חושב לעצמו.

"טוב, בסדר" - עונה יצחק, "הוא עדיין מתעסק בכל ענייניו, מלמד את המקומיים, מנסה לשנות להם את הדת, עדיין אנחנו לא יכולים לאכול אף ארוחה לבד בבית בלי אורחים. אמא אומרת ש...". יצחק שולח מבט חטוף לעבר אחיו הבוגר - טמבל! הוא אומר לעצמו, אתה יודע שלא להזכיר את אמא - הוא שונא אותה. "הכל טוב!" - הוא מסכם בקול, מקווה שישמעאל לא שם לב, "ואיך אצלכם?"

עיניו של ישמעאל כבר אינן ממוקדות. הולך הוא בעבר, מטייל בזכרונותיו. הוא זוכר את הבית הזה. זוכר איך שאבא תמיד השתולל בנסיונותיו לשכנע את הכנענים הטפשים לעזוב את הבליהם ולקבל עליהם את דת א-ל עליון. איך שהיה צוחק עליהם עם אבא בסוף כל מסע גיור. הוא זוכר את הארוחות שאוכלים בבית והאורחים שמגיעים כל הזמן לטעום מחסדו המפורסם של אברהם. הוא זוכר את היום ההוא כשהגיעו שלשת האורחים המוזרים שבהנד עפעף מוטטו את עולמו של נער קטן לנצח. עיניו מתכווצות כשהוא זוכר את התקופה הזאת. כל השנים לא הקהו את הכאב לא בלב ולא במקום הברית. הוא מחייך מעט, עד היום הוא גאה בעצמו על זה. אבא אמר שצריך לחתוך, הוא שאל אותו אם הוא רוצה להשקות עצמו לפני הברית. חיוכו של ישמעאל מתרחב מעט. הוא נזכר איך הוא, בגאווה טיפשית וצעירה, דחה את הנאד. הוא אפילו לא צרח כשאביו חתך בבשר.

קולו של יצחק חודר אל תוך מחשבותיו - "על מה אתה חושב?" - הוא שואל, קולו מלא סקרנות ילדותית, דורשת תשומת לב, "על מה אתה חושב ישמעאל? למה אתה מחייך?". ישמעאל מסתכל על יצחק שהולך לידו, כמעט רץ, על מנת לעמוד בקצב שלו. "חשבתי על הברית מילה שלי" - אומר ישמעאל. יצחק שומע ברור כשמש את הדגש שהושם על המילה האחרונה. "גם לי יש" - הוא אומר בעקשנות ילדותית. ישמעאל מחייך חיוך אירוני. "כן, ממש כל הכבוד! ממש היית גבר! אני זוכר אותך, כדור ורוד קטן משפריץ דם צורח עד לב השמים". הוא מתפרץ בצחוק, "כן, יופי לך שאתה מהול. תאמין לי אם ה'יה לך שכל בגיל הזה היית בורח איך שראית את הסכין, ולא מפסיק לרוץ עד שהיית בטוח שעוד צעד אחד ואתה נופל מעל פני האדמה! אתה אפילו לא זוכר את זה. אני לעומת זאת, הייתי גבר כשנימולתי, אני זוכר את זה טוב מאוד".

יצחק נפגע, לחייו מאדימות ובזוית העין ניכרת דמעה. "כך", הוא אומר בשקט, "אבל הא-לוהים אמר לאבא שצריך למול בגיל שמונה ימים ואני הראשון שזכיתי!".

ישמעאל נעצר במקומו. הוא יודע היטב את המשמעות של דבריו של יצחק. הוא מבין אותם טוב יותר מיצחק עצמו, והידיעה הזאת חותכת בו בבשר הלב, כואבת יותר ממאה מילות. הוא נאבק בדמעות שחונקות את גרונו. "זה כלום יצחק, זה לא כלום, אני מסרתי את עצמי לסכין בידיעה. אני עשיתי מדעתי, אתה סתם במקרה יצא לך להיות ראשון, מה אתה חושב שאתה יותר טוב מאבא? אני, כמוהו, ויתרתי על בשרי לטובת א-לוהים!".

יצחק נושא את עיניו לפני ישמעאל. ישמעאל מביט בעיניו של אחיו הצעיר, והוא רואה בעיניים הרכות של ילד בן תשע נחישות ומסירות שבוגרים הם הרבה מהגוף הצעיר שנושא אותם בליבו. דמעותיו של יצחק זולגות על לחייו באין מפריע, שיניו חורקות. "הלוואי" - עיניו ננעצות בישמעאל ואש בוערת בהם - "הלוואי, שא-לוהים יבוא אלי היום ויבקש לחתוך את אחד מאיבריי, לא אתנגד. אתן לו את כל מה שהוא יבקש. אני הבן הנבחר". יצחק סובב על עקביו הקטנים וצועד בנחישות לכיוון ממנו הגיע, וישמעאל עומד וזועק, זועק להרים ולואדיות המדבר, פורק את כאבו לאויר, לירשתו.

ויהי אחר הדברים האלה

כל ארץ כנען הומה ברכילות: הא-ל הרחום של אברהם שלח אותו לשחוט את יצחק, ויצחק הסכים ללכת איתו!

ישמעאל יושב בטברנה אפילה בדרום הנגב. יושב לבד, אין איש שמעז לשבת לידו. הוא שומע את הדיבורים של פוקדי המקום.

שומע, ועל פניו נפרש חיוך מריר.

יצחק וישמעאל היו מדיינין זה עם זה,

זה אמר אני חביב ממך שמלתי לי"ג שנה

וזה א' אני חביב ממך שמלתי לח' ימים,

אמר לו ישמעאל אני חביב שהייתי יכול למחות ולא מחיתי,

באותה שעה אמר יצחק הלווי יגלה עלי הקב"ה ויאמר לי שנחתיך אחד מאיבריי ולא

אעכב,

אמר לו הקב"ה על מנת שתקריב לי עצמך ולא תעכב.

(בראשית רבה פרשה נה, ד"ה אחר הדברים האלה)

העיסקה

ושרי אשת אברם לא ילדה לו, ולה שפחה מצרית ושמה הגר. ותקח שרי אשת אברם את הגר המצרית -שפחתה, מקץ עשר שנים לשכת אברם בארץ כנען, ותתן אותה לאברם אישה לו לאשה.

ותהר ותלד שרה לאברהם בן לזקניו למועד אשר דבר אתו אלהים. ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק. ותאמר לאברהם: גרש האמה הזאת ואת בנה, כי לא יירש בן האמה הזאת, עם בני, עם יצחק. וירע הדבר מאד בעיני אברהם על אודות בנו. ויאמר אלהים אל אברהם: אל ירע בעיניך על הגער ועל אמתך. כל אשר תאמר אליך שרה - שמע בקולה, כי ביצחק יקרא לך זרע!

וישכם אברהם בבוקר, ויקח לחם וחמת מים ויתן אל הגר שם על שכמה ואת הילד, וישלחה. ותלך ותתע במדבר באר שבע.

רוח קדים זועמת במדבר באר שבע, משתוללת. עצי דקל אדירים נקרעים ממקומם בשריקות צורמניות. החול הדק מעוור לרגע, זוג עיניים אדומות. עוד צעד אחד -

הגר כושלת. ידיה מגוננות בנופלה, על ראשו של ישמעאל היקר - רק שלא יפגע. זחילה קצרה אל מדף הסלע הסמוך. מנוחה.

ידיה מתקשות להשיג את חמת המים המרופטת, אבל האצבעות, ארוכות וגרמיות, מתעקשות. הגר מנענעת את החמת, מסירה את פקק הבד הספוג. "אמא, מיס", נשמע קולו החלוש של ישמעאל. גיבור, את רוב הדרך עשה בעצמו. "הנה, חמוד", מביאה האם אל פי הנער את החמת, הופכת וסוחטת. טיפה אחת מחשבת לזלוג ומתחרטת. הגר מניחה את החמת על מצחו הקודח של הבן. זהו. זה הסוף שלנו. היא מחייכת חיוך מריר, ומביטה בידה המיובלת. טבעת. טבעת זהב ממנהיג השבט החזק. הגבר שניצח מלכים, ושאשתו משחקת בו כבצעווע. את עיניו המושפלות ראתה. את גמגומו שמעה, כשנתן בידה את החמת באותו בוקר מקולל. הה, הייתי מוכרת את זו הטבעת, הייתי מוכרת את עצמי, תמורת חצי כד מים עלובים לישמעאל. צחוק הגורל; בת פרעה¹ שהייתה לשפחה בבית אברהם, אחר-כך לאשתו², נזרקת כחלוק אבן אקראי, צלילה איטית, אל המוות הבזוי במדבר. כבר חצי פרסה מלווים אותנו בזזי הנבלות המכונפים. את ישמעאל לא יקבלו! מכסה את ישמעאל בשיחים הדלילים.

הגר מתרחקת מן הקבר הטרי של ישמעאל הקודח. לפחות אל אראה במות הילד.

מביטה שוב בטבעת. ביד מהססת, היא נוגעת בה, מתחילה להסיר - לא! אמות כאן בלב המדבר ורק הטבעת תהא עדות לרחמנות האל האדיר של אברהם. צחוק עשה לי אלהים. מרחוק נשמע, עמום, קול בכיו של ישמעאל. ותשא את קולה ותבך.

1. בראשית רבה, פרשה מה - אמר רבי שמעון בן יוחאי הגר בתו של פרעה היתה וכיון שראה פרעה מעשים שנעשו לשרה בביתו נטל בתו ונתנה לו, אמר מוטב שתהא בתי שפחה בבית זה, ולא גבירה בבית אחר

2. בראשית רבה, פרשה מה - "ותקח שרי ותתן אותה לאברם אישה לו לאשה" - לאשה ולא לפילגש.

שקט פתאומי עוטר את המדבר, הגר נרעדת כעכבר מבוהל. זהו האות המוכר כל כך. הכעסתי את אלהי אברהם, הטחתי דברי אל אלהים נוקם! בשארית כוחותיה הגר כורעת ומשתחוה, מחכה לברק או האש שתבוא ותכלה בה את זעם האל.

השקט נמשך. אט-אט, מרימה הגר את ראשה, מעיזה לפקוח את חריצי העיניים. עיניה מתרחבות בבת אחת, נקרעות כמעט, מרוב תדהמה. מעולם לא ראתה מלאך כזה בבית אדוניה. האור החזק שמקיף אותו, לא מאפשר לה לחזות בפניו. המלאך נעצר מעליה, מתכופף ומושיט את ידו.

"האת הגר?"

"הנני. אנכי הגר אמתך, שפחת שרה... אשת אברהם", את המילים האחרונות היא בקושי מוציאה מפיה. הבגידה של אברהם צורבת עדיין, אך אהבתה לו, לא שכחה.

"קומי הגר, כי שמע אלהים אל הבכי, וחמל על חייד וחי... איה הנער?"

"שמתי אל בין השיחים, מאימת החמה"

"טוב עשית, הגר", מלטף המלאך את ראשה, "טוב עשית. התחפצי בחיי בנך אם אין?"

"וודאי שאחפוץ", משפילה הגר את עיניה. האם זו שאלה? - אין דבר בעולם שחשוב לה מזאת, אך את נימוסי בית אביה, פרעה, לא שכחה.

"אם כן, דעי לך, כי מחיר לדבר, ולא ינקה ישמעאל מזו האלה; נפש תחת נפש. הצלה עבור הצלה. מים תמורת מים. זה היום עשה ה' רווח והצלה לישמעאל, אך תנאי הוא, כי יגמול טובה לאחיו ליצחק בבוא העת, ויצילנו מבור יוקשים, שמים אין בו. יהי ישמעאל מלאך ליצחק, כי שמע אלהים אל עניו. קומי שאי את הנער והחזיקי את ידך בו כי לגוי גדול אשימנו."

והדברים היו סתומים להגר, אך הסכימה.

[ויפקח אלהים את עיניה ותרא באר מים ותלך ותמלא את החמת מים ותשק את הנער. ויהי אלהים את הנער ויגדל וישב במדבר].

*

וישב יעקב בארץ מגורי אביו, יצחק, ארץ כנען. וישראל אהב את יוסף, בן הזקונים, מכל בניו. בני לאה ראו כי אהב אביהם את יוסף מהם, יעקב לא הצליח להסתיר זאת. ראו ושתקו. יוסף בכלל לא ניסה. כמדי יום ביומו, היה רץ ביניהם בעודם רועים את צאן אביהם, וכתונת הפסים הצבעונית שלו מתבדרת ברוח מזרחית. מתרברב היה בפניהם על החלום החדש שחלם בלילה. יוסף היה עולה אל הצוק המשקיף אל העמק, ובהצגה של נביא היה מספר לאחיו על היום בו ישתחו לו. הם, בני לאה, אשת יעקב הראשונה, הם ישתחו לילד החצוף. אולי זה הפחד שהסתתר בליבם, מפני העוצמה והדבקות של יוסף בדבריו, אך עובדה היא, כי מיום ליום שנאו את יוסף יותר עד כי לא יכלו עוד אפילו דברו לשלום.

הרוח העזה מפחידה את הצאן. היה זה אחד מאותם ימים נוראים שעמק דותן על קצה המדבר ידע לנפק בפתע. עצי השיטה רעדו. "לא היו מזיקות לנו עוד זוג ידים קטנות", רטן שמעון, בעודו מאסף את הצאן. באותו רגע בדיוק, נשמע טפוף רגליים מרחוק. "תראו, תראו, מי בא לבקר את האחים שלו", מלגלג לוי. "הנה בעל החלומות הלזה בא. אולי זה הזמן להראות קצת 'חיבה' לאח החמוד שלנו", קורץ לו שמעון. רחש של הסכמה עובר בקרב האחים. "כן", עונה לוי, "אחרת... אחרת הוא יכעס עלינו מאוד. אחרת", מחקה לוי את תנועותיו של יוסף, "כולנו עוד נשתווה לוי". כולם מתגלגלים מצחוק. רק ראובן ויהודה מחליפים מבטים מודאגים; הם יודעים למה מסוגלים שני הלוחמים המנוסים שבתורה.

בטרם קרב אליהם יוסף החלו הקריאות אליו: "יוסף, מה חלמת הפעם?", "יוסף, גם אמא משתחוה לך הפעם?", "יוסף, לא הגיע הזמן להסתפר? אבא יחשוב שיש לו ילדה".

יוסף מתקרב, נראה כי הוא מודאג. הוא מפשפש בכיס העור שעל חגורו ושולף מראה³. הוא מביט בה דקות ארוכות. "דווקא בסדר", הוא ממלמל.

"אחים, חזיון גדול נגלה לי אמש", עולה יוסף אל הצוק, לא מבחין בשמעון המחקה אותו מאחור, לקול צחוקים הפרוע של האחים. "והנה בחלום עדר תיישים, ופרה שמנה ביניהם. נתזכל הפרה את העשב הדשן, והיא נתנה חלב. ויכרעו לפניה אחד-עשר התיישים המזוקנים ו- היי, שמעון, עזוב אותי! עוד לא גמרתי! חכה, חכה, שאספר לאבא-"

"שמעון, בוא ונשליכהו אל הבור שם. נשאיר אותו כמה ימים במדבר, ונראה מה יהיו אז חלומותיו".

[והבור ריק אין בו מים]

מרחוק נשמע-עמום, קול בכיו של יוסף. הנערים ישבו לאכול לחם ויצחקו. "נשתה מעט, בטרם נעזוב את יוסף לרחמי סופת המדבר המקוללת הזו".

[וישמע אלהים את קול הנער ויקרא מלאך אלהים אל הגר מן השמים]

דממה השתררה פתאום. המדבר שקט באותה פתאומיות בה החל להשתולל קודם. האחים המופתעים הפסיקו לאכול. מכיוון גלעד נראתה אורחת ישמעאלים מתקרבת וגמליהם נושאים

3. בראשית רבה פרשה פז - "ותשא אשת אדוניו", (איוב לד) "לכן אנשי לבב שמעו ליי", מה היא אומנתו של הקב"ה כי פועל אדם ישלם לו, ר' מאיר ור' יהודה ור' שמעון, ותשא אשת אדוניו את עיניה, מה כתיב למעלה מן העניין "ויחי יוסף יפה תואר ויפה מראה"; לגבור שהיה עומד בשוק וממשמש בעיניו ומתקן בשערו ומתלה בעקיבו אמר לי נאה, לי יאי, נאה גבור, אמרו ליה אי את גבור אי את יאי הא דובא קמך קום קפחניה [אמרו לו: אם אתה גיבור, אם לך נאה, הדוב לפניך יקום].

שקים כבדים של נכאת וצרי ולוט, והם רוכבים לאיטם, מצרימה. אור החמה הקופחת, הקשה עליהם להביט אל השירה.

יהודה מתעשת ראשון, ומציע: "מה בצע כי נהרוג את אחינו וכיסינו את דמו? הבה נמכרנו לישמעאלים וידנו אל תהי בו כי אחינו בשרנו הוא". האחים, שהלם היין קצת פג מהם, והשקט הפתאומי השרה בהם הרגשת אי-נוחות, מודים למנהיגותו של יהודה ולשכלו הישר. רק שמעון ולוי, עוד רוטנים מעט בצד, מסתודדים. הדין נחרץ.

[עושי מדנים⁴ מכרו את אחיהם לישמעאלים בעשרים כסף]

ויסף הורד מצרימה, אל ארץ הולדתה של אם ישמעאל, הגר המצרית, וביד בניה. ויהי ה' את יוסף בבור⁵.

4. בראשית ל"ז, כח: ויעברו אנשים מדינים סחרים וימשכו ויעלו את יוסף מן הבור וימכרו את יוסף לישמעאלים בעשרים כסף ויביאו את יוסף מצרימה". אל תיקרי "מדינים" אלא "מדנים".

5. ופרעה בן פרעה-אחי-הגר-למחצה, גידל את יוסף מאוד.

באר לחי רואי

ותקרא לבאר לחי-רואי

ולילד קראה ישמע-אל.

שנים נולדו לאברהם

ושנים עלו לקרבן

ויראה המקום מרחוק

וראה גם הבן

את מאכלת האב הרחום

בהר יראה.

אך הוא

רק שמע,

מבעד סנרה של אמו,

לא ראה.

וישלחהו רחוק.

מדבר.

שנים נולדו לאברהם

ושנים עלו...

וישב יצחק עם באר לחי-רואי

והאלוה הכהה עיניו מראות.

וישמעאל צחק, ויהי לרבה קשת.

[וימת אברהם

ויקברו אותו שניהם]

על גבעה קטנה בלב מדבר

לבדם.

עינו בעינה

ועינה בתוכו.

וסביבם,

חולות אלמים של מדבר,

שיחים שנסו לאחז

שמש צורבת.

שניהם.

עיניה השחורות,

כבאר אפלה

נטפו לתוכו,

והוא,

הנער בטרם ית,

הביט

ודמם.

ומבעד עינה

שמע

על אשה מעונה

וחולות של מדבר

ותבכה...

וישמע...

והראה...

תפילה לפני נטילת לולב

הקדמה

"רבינו ז"ל (ר' נחמן מברסלב) הזהיר אותנו כמה פעמים, בכמה מיני לשונות, לעשות מהתורות תפילות" (ליקוטי תפילות לר' נתן מנמירוב, הקדמה). הפיוט המובא להלן מבוסס על שיעוריו של הרב יעקב גַן (גנק), בחודש אלול תשנ"ט, בעניין לולב היבש. בשיעור הוצגו מספר אופני הסתכלות לביאור פסול זה בלולב ובשאר המינים, ומתוך כך להבנת מהות מצוות ארבעת המינים בכלל. כל בית בפיוט (לאחר הבית הפותח) מכוון כנגד הסתכלות מסויימת על מהות ארבעת המינים.

הבית השני מתאר את ארבעת המינים כבאים לרצות על המים, שהרי בחג נידונים על כך, ועל כן הם אינם יכולים להיות יבשים.

הבית השלישי מציג את ארבעת המינים כמינים היפים בעולם הצומח, ובתור שכאלה, כבאים לשבח את הקב"ה על יפי עולמו. היובש פוגם ביופיים של מינים אלו וכך נמנעת הכוונה הטמונה בהם.

הבית הרביעי מבטא את התפיסה כי מצוות נטילת לולב היא מעין קרבן. לכן ברור שיבש יהיה פסול כדין בעל מום שלא קרב למזבח.

הבית האחרון מבוסס על דברי המדרש הרואה את ארבעת המינים כדיוקנו של הקב"ה עצמו. רעיון זה קיבל פיתוח אצל המקובלים שקשרו בין ארבעת המינים לבין ארבע אותיות שם הוי"ה, ומצאו בהם סמלים נוספים של מערכת הספירות.

האקרוסטיכון הוא לשם 'אברהם', שהוא ה"אושפיז" ליום הראשון של החג, בו עיקר מצוות נטילת לולב (מדאורייתא).

צרפתי לתפילה זו את הבקשה לפני נטילת לולב המופיעה בסידורים נוסח ספרד.

תפילה לפני נטילת לולב

יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, בפרי עץ הדר וכפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל, אותיות שמך המיוחד תקרב אחד אל אחד והיו לאחדים בידי, ולידע איך שמך נקרא עליי וייראו מגשת אלי, ובנענועי אותם תשפיע שפע ברכות מדעת עליון לנוה אפריון למכון בית אלהינו. ותהא חשובה לפניך מצות ארבעת מינים אלו, כאילו קיימתיה בכל פרטותיה ושרשיה ותר"ג מצוות התלויות בה. כי כוונתי ליחדא שמא דקודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו ליחד שם י"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל אמן. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, רוֹכֵב עֲרֻבוֹת

עֵינֵינוּ לְךָ מִיְחָלוֹת וּמִקְוֹת

שֶׁתִּזְכְּנוּ הַיּוֹם לְעוֹרֵר זְכוֹת אָבוֹת

לְקַדְשׁ נַפְשׁוֹתֵינוּ וּלְטַהֵר לְבָבוֹת

בְּפָרֵי נַחֲמָד לְהַשְׁפִּיל וְשִׁתִּי עֲרֻבוֹת

כַּפַּת הַתְּמָרִים וְעֵנֶף עֵץ עֶבֶת

בְּזָכוֹת נְטִילַת לּוּלָב עַל כַּפָּיִם

פְּתַח לָנוּ אוֹצְרֶךָ הַטּוֹב שְׁבַשְׁמִיִּם

אֶל תִּשְׁפּוֹךְ לָנוּ קִיתוּן בְּחֶרֶן אִפָּיִם

הוֹצֵא כְּאוֹר דֵּינָנוּ עַל הַמַּיִם

בפרי נחמד להשכיל - ע"פ המדרש: "ומה היה אותו האילן שאכל ממנו אדם הראשון? ... ר' אבא דעכו אומר: אתרוג היה", פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פרשה כ ד"ה יהי פיסת (וכן בראשית רבה (וילנה) ט"ו, ד"ה מה היה אותו, ובמקומות נוספים). וראה דברי אונקלוס המובאים לקמן. ניתן לדרוש כי נטילת האתרוג היא תיקון לחטא אדם הראשון. כל שבעת הימים האתרוג אסור באכילה (ראה שו"ע או"ח תרנ"ג, ומשנ"ב שם), ובהקצאתו מאכילה מתקנים את חטאו של אדם שאכל ממנו. החוש היחיד שלא מופיע בתיאור החטא הוא חוש הריח (טעם) - "ותאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל", מישוש - "ולא תגעו בו", ראה - "ותרא האשה כי טוב העץ למאכל", שמיעה - "וישמעו את קול ה' אלהים מתהלך בגן", ולכן: "אתרוג של מצוה מותר להריח בו מן הדין" (שו"ע שם, ועיי"ש לעניין הלכה למעשה), מפני שלא נפגם בחטא אדם הראשון.

כפות תמרים וענף עץ עבות - ויקרא כ"ג, מ.

בזכות נטילת לולב - ע"פ ויקרא רבה (מרגליות) ל', יג.

אל תשפוך לנו קיתון - ע"פ משנה סוכה ב', ט.

דיננו על המים - "ובחג נדונין על המים", משנה ראש השנה א', ב.

רְצֵה קִילוּס עִם בְּךָ בּוֹטַח
זִיו עוֹלָמְךָ עוֹמְדִים לְשִׁבַּח
בְּפָרֵי הַחֲמֻדָּה, בְּנֵאֵי הַצּוּמָח
לֹא יִבֶּשׁ גֶּנֶם וְעוֹדֵנוּ פוֹרַח
בְּעֵז וְהִדְר כְּשִׁמְחַת מְנַצַּח
סוֹבְבִים וְאוֹמְרִים: יִפִּי לְךָ מִזְבַּח
הוֹשְׁעָנָא נוֹטְלֵי אַרְבָּעָה וַיְהִי לְרִצּוֹן
בְּשִׁבְעַת הַיָּמִים מֵרֵאשׁוֹן עַד קִיצוֹן
תְּמִימִים כְּקָרְבָן בְּמִזְבַּח הַחִיצוֹן
יַעֲלֶה נִיחוּחָם כְּבָקָר וּכְצֹאֵן

רצה קילוּס - ע"פ ויקרא רבה ל', ד.
בפרי החמדה - את הפסוק "ונחמד העץ להשכיל" (בראשית ג', ו) מתרגם אונקלוס: "ומרגג אילנא לאסתכלא ביה". ייתכן שלחז"ל היה פשוט ש"פרי עץ הדר" הינו האתרוג כיוון שהוא מרגג מעורר חמדה. עם זאת, כיום מקובל לומר שמקור המילה הוא מהפרסית (תַרְנְגִי).
כשמחת מנצח - ראה: ויק"ר ל', ב.
יופי לך מזבח - משנה סוכה ד', ה.
תמימים כקרבן - לעניין פסול לולב הגזול מביא הבבלי את דברי ר' יוחנן בשם רשב"י, שהטעם הינו מצד "מצוה הבאה בעבירה", וכמקור לכך מובא הפסוק "והבאתם גזול ואת הפסח" (מלאכי א, יג), העוסק בקרבנות.

מְתִים שְׁמַךְ לֹא יוּכְלוּ לְהַלֵּל
 רַק הֶחָי יַעֲמֵד גְּבוּרָתְךָ לְמַלֵּל
 בְּזִכּוֹת נְטִילַת לֹּלֶב בְּהַלֵּל
 הֶחָיִנוּ לְחֻזּוֹת מָסַךְ מִתְגּוֹלֵל
 לְרֵאוֹת שְׁמָחָה הַמִּתְחַלֵּת בְּלֵיל
 חֲמִשָּׁה וְשִׁשָּׁה נִשְׁמַע מִחֲלָל

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, הַעוֹמֵד בֵּין הַדְּסִים
 הַרוֹכֵב בְּעַרְבוֹת וּלְבוּשׁוֹ הוֹד וְהָדָר מְכֻסִּים
 וְצִדְקוֹ כְּתֹמֵר יִפְרַח, שֶׁתֵּאֱזִין לְקְלוֹסִים
 הָאֵר פָּנֶיךָ אֵלֵינוּ וְחַפֵּץ בַּמַּעֲשִׂים

מתים שמך לא יוכלו להלל - ע"פ דרשת הירושלמי: "רבי אבין בשם רבי יודה בר פזי: היבש פסול על שם "לא המתים יהללו יה" (סוכה פ"ג ה"א).
גבורתך למלל - ע"פ תהלים ק"ו, ב.

מסך מתגולל - ע"פ דברי הבבלי: "אמר רב קטינא: בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מגללין להם את הפרוכת, ומראין להם את הכרובים שהיו מעורים זה בזה, ואומרים להן: ראו חיבתכם לפני המקום כחיבת זכר ונקבה" (יומא נד ע"א).

לראות שמחה - "אמרו כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו" (סוכה ה', א).

המתחלת בליל - בעניין שמחת בית השואבה, המשנה מתארת: "מוצאי יום טוב הראשון של חג ירדו לעזרת נשים ומתקנין שם תקון גדול" (סוכה ה', ב).

חמישה ושישה נשמע מחלל - ע"פ משנה סוכה ה', א.

יהי רצון מלפניך ... בית זה מבוסס על דברי המדרש: "פרי עץ הדר - זה הקב"ה, שכתוב בו יהוד והדר לבשתי (תהלים ק"ד, א). כפות תמרים - זה הקב"ה, שכתוב בו 'צדיק כתמר יפרח' (שם צ"ב, יג). וענף עץ עבות - זה הקב"ה, דכתיב ביה 'והוא עומד בין ההדסים' (זכריה א', ח), וערבי נחל - זה הקב"ה, דכתיב ביה 'סולו לרוכב בערבות ביה שמו' (תהלים ס"ח, ה).

לתפיסת המקובלים בעניין ראה דברי הזוהר: "לולב ואתרוג הדס וערבה, דכלהו אחידן בשמא קדישא לעילא" (ויחי דף רכ ע"ב). ברעיא מהימנא מזוהים שבעת הפרטים שבארבעת המינים (לולב, אתרוג, שתי ערבות ושלושה הדסים) עם שבע ספירות הבנין התחתונות (ראה: רעיא מהימנא, פנחס, דף רנה ע"ב). ראה גם: מצודת דוד (טעמי המצוות לרדב"ז), מצוה קיח.

שירים

*

לזרם בלי לפחד
אל תוך הטבע, החיים
לעוף מעל ההחלטות, הפאבים
כמו צפור שעפה לה
עם זרמי האויר
בלי לבקש את העתיד

*

לסבתא,
מולך אשב שעות
ואהיה צנור לזמן
שוב נעמד מול האש
שוב נצעד למות

ואת, בעיניך הניצוץ
אף פעם לא פכה,
הרי את התגלמות החזון
אשר בך נפח רוח חיים

ואתן את ידי בדרך
ואת תובילי אותי
במסדרונות העצב
והגאונה היהודית

פִתְחֵי לִי אַחֲתֵי רַעֲיָתִי

אֶל הַדֶּלֶת קִרְבָּתִי

וְהִתְחַלְתִּי לְרַעוּד.

יְדֵי קִרְבָּה לְדַפֵּק

אֲךָ פֶתַע הִתְרַחֲקָה,

כִּאֲלוֹ מַה יָכוֹל לְקִרוֹת?

וְעוֹד פַּעַם הִתְקַרְבָּתִי,

וּפְתָאֵם אֶמְץ רוּחִי עֲזֹבְנִי -

וְאִם בַּפַּעַם הַבָּאָה אֶגֶשׁ לְדַפֵּק

וְהִיא לֹא תִהְיֶה?

וריאציות במי מינור לגיטרה קלאסית

Andantino
Pastorale

תומר אלבגלי

1 BII....., 2 3 4 5 1 2

4 BII....., BII....., 1 2 3

7 BII....., 1 2 3 4

10 BII....., 1 2 3 4

13 BII....., 1 2 3 4 5

16 BIX....., 1 2 3 4 5

19 BIX....., 1 2 3 4 5 1 2 3 4 5

גולות י'

22

BVIII..... 1/2BVIII.....

25

BIX..... BIX.....

28

BVIII..... BVIII.....

31

1/2BVII..... tr. 1 3 0 1

34

Allegreto

37

BIII..... gliss.

וריאציות במי מינור לגיטרה קלאסית

43

46 *BIII* *gliss* *1/2BX*

49 *BVII*

52 *gliss*

55

58

61

Detailed description: This page of a guitar score contains seven systems of music, each with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The systems are numbered 43, 46, 49, 52, 55, 58, and 61. The notation includes various rhythmic patterns, such as eighth and sixteenth notes, and rests. Fingerings are indicated by numbers 1-4. Specific techniques are marked: 'BIII' and 'BVII' (barrio chords), 'gliss' (glissando), and '1/2BX' (half barre). A triplet of eighth notes is shown in measure 50. A 'gliss' is used in measure 52. A first ending bracket is present in measure 54. The bass line consists of chords and single notes, often with a '2' indicating a second finger.

גולות יי

64

67

71

75

79

82

85